

28.9.2020

Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry

Herttaliisa Tuure, toiminnanjohtaja
Reetta Pietikäinen, asiantuntija

Lausunto eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle:

Hallituksen esitys eduskunnalle työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta (HE 87/2020 vp) ja Hallituksen esitys eduskunnalle työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun hallituksen esityksen (HE 87/2020 vp) täydentämisestä (HE 114/2020 vp)

Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry (ent. Valtakunnallinen työpajayhdistys) kiittää työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaa mahdollisuudesta lausua työllisyyden edistämisen kuntakokeilua koskevista hallituksen esityksistä.

Inton keskeiset huomiot

- Koronaepidemian myötä työttömyys on kasvanut rajusti ja TE-toimistojen palvelut ovat entisestään ruuhkautuneet. TE-toimistojen toteuttama palvelutarpeen arviointi ei ole riittävää eikä palveluohjaus toimi tarkoituksenmukaisesti. Kuntakokeilu tarjoaa mahdollisuuden parantaa palveluiden saavutettavuutta sekä nopeuttaa asiakasprosesseja, palveluihin pääsemistä ja työllistymistä. Kuntien vahvuuksia ovat monialaisten palvelujen integrointi, palveluprosessin koordinointi ja lähipalveluiden tuottaminen sekä paikallisten työnantajien ja välityömarkkinoiden tuntemus.
- Kuntakokeilun tuloksia on hyödynnettävä julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen pitkäjänteisessä kehittämisessä.
- Kuntakokeilun vaikuttavuuden monipuoliseen arviointiin on panostettava erityisesti asiakasnäkökulmasta ja palvelujärjestelmän kehittämisen näkökulmasta. Lisää tietoa tarvitaan etenkin palveluiden sosiaalisista vaikutuksista sekä heikossa työmarkkina-asemassa olevien asiakkaiden työ- ja toimintakyvyn muutoksista.
- Vireillä oleva sote-uudistus on merkittävä rakenneuudistus, jolla on laajamittaiset vaikutukset myös työllisyyspalveluiden kentälle ja asiakkaiden tarvitsemiin monialaisiin palvelukokonaisuuksiin. Kuntakokeilun suhde sote-uudistukseen on huomioitava ja uudistuksen vaikutukset arvioitava.
- Kuntakokeilun tavoitteena on parantaa erityisesti pidempään työttömänä olleiden ja heikossa työmarkkina-asemassa olevien pääsyä työmarkkinoille. Tässä keskeisiä keinoja ovat tarvelähtöiset työllisyyspalvelut ja välityömarkkinoiden hyödyntäminen. Esityksessä ei kuitenkaan ole huomioitu välityömarkkinoita. Välityömarkkinatoimijoiden roolia tulee vahvistaa osana kuntakokeiluja ja palvelujärjestelmän kehittämistä. Olennaista on myös ottaa välityömarkkinatoimijat mukaan kokeilun yhteistyöelimeen (22 §).
- Kaikki nuoret kuuluvat kuntakokeilun kohderyhmään. Esityksessä ei kuitenkaan ole käsitelty lainkaan Ohjaamojen roolia kuntakokeilussa, vaikka Ohjaamot ovat keskeinen osa nuorten palvelujärjestelmää. Ohjaamojen roolia osana kuntakokeilua tulee selkiyttää.
- Työnhakijoiden palvelutarpeiden ja heidän työ- ja toimintakykynsä arviointiin tulee panostaa nykyistä vahvemmin. Kuntakokeiluun on turvattava riittävät henkilöstöresurssit. 50 % työaikavelvoite URA-järjestelmän käyttämiseksi rajoittaa pienten kuntien toiminta-mahdollisuuksia kokeilussa ja se on poistettava. URA-järjestelmää on pystyttävä hyödyntämään joustavasti asiakkaiden tilannetta parhaiten edistävällä tavalla.

Into

Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry
Rautatieäisenkatu 6 (käyntiosoite Kellosilta 7)
00520 Helsinki
www.intory.fi
etunimi.sukunimi@intory.fi

Into katsoo, että kuntakokeilun lainvalmistelussa myös ministeriön olisi tullut järjestää tavanomainen lausuntokierros Otakantaa.fi -kommentoinnin ja yhden tilaisuuden lisäksi. Into huomauttaa lisäksi, ettei esityksessä ole todettu, että myös Valtakunnallinen työpajayhdistys ry (nyk. Into) kommentoi hallituksen esitysluonnosta sekä Otakantaa.fi-palvelun kautta että jättämällä kirjalliset kommentit ministeriöön.

Kuntakokeilu tarjoaa mahdollisuuden nopeuttaa asiakasprosesseja, palveluihin pääsemistä ja työllistymistä

Into pitää kuntakokeilua tarkoituksenmukaisena. Kuntien vahvuuksia ovat monialaisten palvelujen integrointi, palveluprosessin koordinointi ja lähipalveluiden tuottaminen sekä paikallisten työnantajien ja välityömarkkinoiden tuntemus. Nämä tukevat kokonaisvaltaista ja oikea-aikaista palvelua sekä yhtenäistä palveluprosessia.

Koronaepidemian myötä työttömyys on kasvanut rajusti. Työpajakentän kokemusten mukaan TE-toimistot ovat ruuhkautuneet ja työnhakijoiden ohjautuminen palveluihin on monin paikoin merkittävästi heikentynyt. Etsivien nuorisotyöntekijöiden havaintojen perusteella tähänhetkiset työttömäksi ilmoittautumisen käytännöt TE-palvelujen sähköisessä järjestelmässä tehtävien palvelutarpeen arviointeineen ja työllistymissuunnitelmineen eivät palvele etenkään vaikeassa työmarkkina-asemassa olevia nuoria. Tilannettaan palvelujärjestelmän kielellä sanoittamaan kykenemättömien nuorten tuen ja ohjauksen tarpeet tunnistetaan näillä menetelmillä heikosti, ja ohjautuminen eteenpäin työllistymistä ja hyvinvointia edistäviin kokonaisvaltaisiin palveluihin tapahtuu etsivien kokemuksen mukaan usein liian hitaasti ja satunnaisesti. Oikein hyödynnettynä kuntakokeilut tarjoavatkin mahdollisuuden nopeuttaa asiakasprosesseja, palveluihin pääsemistä ja työllistymistä.

Kuntakokeilun tuloksia hyödynnettävä julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen pitkäjänteisessä kehittämisessä

Hallitusohjelmaan on kirjattu, että kuntien roolia työllisyyspalveluiden järjestäjänä vahvistetaan. Hallituksen esitys on kokeilulaki. Esityksessä todetaan, että kokeilun jälkeen palvelujen järjestämisvastuu palautuu valtiolle. Kyseessä on jo kolmas työllisyyden hoidon kuntakokeilu. Into pitää olennaisena, että kokeilun tulokset arvioidaan monipuolisesti ja kattavasti ja tuloksia hyödynnetään julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen kehittämisessä. Työllisyyspalveluiden järjestämiseen ja tuottamiseen tarvitaan pitkäjänteisyyttä, ja tavoitteena tulee olla pysyvän toimintamallin rakentaminen.

Heikossa työmarkkina-asemassa olevien asiakkaiden kannalta on haasteellista, jos palvelupisteet ja palveluntuottajat vaihtuvat tiuhaan. Asiakasviestintään ja -ohjaukseen tulee panostaa erityisesti. Luukulta toiselle ohjaamista tulee välttää, sillä se voi pudottaa haasteellisessa elämäntilanteessa olevia kokonaan palveluiden ulkopuolelle. Nuorten osalta tulee hyödyntää tarvittaessa etsivää nuorisotyötä asiakkaiden palveluprosessien tukemisessa.

Vaikuttavuuden monipuoliseen arviointiin panostettava

Into painottaa, että kuntakokeilun vaikutusten ja eri toimintamallien vaikuttavuuden monipuoliseen arviointiin tulee panostaa erityisesti asiakasnäkökulmasta ja palvelujärjestelmän

Into

Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry
Rautatieäisenkatu 6 (käyntiosoite Kellosilta 7)
00520 Helsinki
www.intory.fi
etunimi.sukunimi@intory.fi

kehittämisen näkökulmasta. Lisää tietoa tarvitaan etenkin palveluiden sosiaalisista vaikutuksista sekä työ- ja toimintakyvyn muutoksista. Huomiota tulee kiinnittää nykyistä enemmän sekä asiakkaan lähtötilanteeseen että hänen yksilöllisiin tavoitteisiinsa. Työhön ja koulutukseen sijoittumisen lisäksi olennaista on huomioida välitavoitteet ja muutokset esimerkiksi asiakkaan elämänhallinnassa, sosiaalisissa taidoissa sekä opiskelu- ja työelämävalmiuksissa. Tärkeää on myös vahvistaa laadullisen tutkimuksen avulla tuotettavaa tietoa palvelutarpeista sekä palvelujen saavutettavuudesta ja hyödyllisyydestä. Into on kehittänyt *Sovari – sosiaalisen vahvistumisen mittarin*¹, tuottamaan tietoa palvelujen sosiaalista vaikutuksista asiakasnäkökulmasta, ja sitä tulisi hyödyntää myös kuntakokeilussa. Keskeiseksi tavoitteeksi tulee nostaa työvoimapalvelujen pitkäjänteinen kehittäminen ja hyvien käytäntöjen juurruttaminen työllisydenhoitoon.

Kuntakokeilun suhde sote-uudistukseen huomioitava

Kuntakokeilun on tarkoitus kestää 1.1.2021–30.6.2023. Valmistelussa olevan sote-uudistuksen myötä sote-palvelut (mukaan lukien työllisyyttä edistäviä palveluista kuntouttava työtoiminta), ovat siirtymässä sote-maakuntien järjestämisvastuulle 1.1.2023. Esityksessä todetaan kuitenkin vain, että ”Lisäksi vireillä oleva sosiaali- ja terveystalouden rakenneuudistus muuttanee tämän kokeilun johdosta luotavia palvelumalleja”. Esityksessä ei muutoin käsitellä kuntakokeilun suhdetta sote-uudistukseen tai arvioida sote-uudistuksen vaikutuksia suhteessa kuntakokeilusta saataviin tuloksiin. Sote-uudistus on merkittävä rakenne- ja palvelu-uudistus, jolla on laajamittaiset vaikutukset myös työllisyyspalveluiden kentälle ja asiakkaiden tarpeisiin monialaisiin palvelukokonaisuuksiin. Kuntakokeilun suhde sote-uudistukseen on huomioitava ja uudistuksen vaikutukset on arvioitava.

Välityömarkkinoita vahvistettava osana kuntakokeilua ja toimijat mukaan yhteistyöelimiin

Kuntakokeilun tavoitteena on parantaa erityisesti pidempään työttömänä olleiden ja heikossa työmarkkina-asemassa olevien pääsyä työmarkkinoille. Into korostaa, että työllisyysasteen nostamisessa olennaista on aktiivinen työvoimapolitiikka ja osaamisen kasvattaminen sekä vaikeasti työllistyvien ja työmarkkinoiden ulkopuolella olevien kouluttautumisen ja työllistymisen tukeminen. Tässä keskeisiä keinoja ovat tarvelähtöisten työllisyyspalvelujen ja välityömarkkinoiden kehittäminen. Myös hallitusohjelmaan on kirjattu, että ”Kehitetään välityömarkkinoita”.

Esityksessä ei kuitenkaan käsitellä välityömarkkinoiden asemaa työllisyydenhoidossa. Välityömarkkinatoimijoilla, kuten järjestöillä, säätiöillä ja työpajoilla, on merkittävä rooli tukea ja edistää etenkin heikossa työmarkkina-asemassa olevien hyvinvointia, kouluttautumista ja työllistymistä². Into katsoo, että välityömarkkinatoimijoiden roolia tulee selkiyttää ja vahvistaa osana kuntakokeiluja ja palvelujärjestelmän kehittämistä. Olennaista on myös ottaa välityömarkkinatoimijat mukaan kokeilun yhteistyöelimeen (22 §).

¹ [Lisätietoa Sovari-mittarista Inton verkkosivuilta](#)

² [Verkkosivut: Välityömarkkinat ja tarvelähtöiset työllisyyspalvelut](#)

Into

Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry
Rautatieäisenkatu 6 (käyntiosoite Kellosilta 7)
00520 Helsinki

www.intory.fi
etunimi.sukunimi@intory.fi

Ohjaamojen roolia selkiytettävä

Kaikki nuoret kuuluvat kuntakokeilun kohderyhmään. Esityksessä ei tarkastella lainkaan Ohjaamojen roolia kuntakokeilussa, vaikka Ohjaamot ovat keskeinen osa nuorten palvelujärjestelmää. Ohjaamojen roolia kuntakokeilussa tulee selkiyttää. On tarkasteltava laajemmin nuorten palveluekosysteemiä ja Ohjaamoja osana sitä. Alueellisesti ja paikallisesti tulee yhteistyössä hakea parhaiten nuoria tukevat ja heidän työllistymistään edistävät ratkaisut. Päällekkäisten palveluiden rakentamista tulee välttää. Ohjaamojen, työpajojen ja etsivän nuorisotyön yhteistyötä tulee kehittää ja vahvistaa. Ohjaamojen edustus tulee huomioida myös kokeilussa yhteistoiminta-elimessä (22 §). Into painottaa, että Ohjaamot ja niiden tukirakenne tulee säilyttää monialaisina palveluina, joissa on vahva nuorisotyöllinen ote.

Avainasemassa palvelutarpeen arviointi, riittävät henkilöstöresurssit ja asiakastietojärjestelmän hyödyntäminen

Into korostaa, että heikossa työmarkkina-asetuksessa olevien palvelutarpeet ovat moninaisia ja voivat liittyä niin voimavaroihin, osaamiseen kuin työmarkkinoilla toimimiseenkin. Tällä hetkellä työnhakijoita ohjautuu palveluihin, jotka eivät vastaa heidän tarpeisiinsa. Työnhakijoiden palvelutarpeiden sekä heidän työ- ja toimintakykynsä arviointiin tulee panostaa nykyistä vahvemmin. Ammattitaitoinen palvelutarpeenarviointi ja osuva palveluohjaus tarvitsee vahvat henkilöstöresurssit kohtaavaan palveluun. Kuntakokeiluun on turvattava riittävät henkilöstöresurssit.

Esityksen mukaan käyttöoikeus TE-hallinnon asiakastietojärjestelmään (URA) voitaisiin myöntää kokeilualueen kunnan virkamiehelle, jos esityksessä määritellyt tehtävät muodostavat vähintään puolet henkilön tehtävänkuvasta (14 §). Esityksessä ei ole huomioitu, että pienemmissä kokeilukunnissa yhden henkilön työaika on usein jaettu eri tehtäviin. 50 % työaikavelvoite URA-järjestelmän käyttämiseksi rajoittaa kohtuuttomasti pienten kuntien toimintamahdollisuuksia kokeilussa ja se on poistettava. Edellisessä kokeilussa työaikavaatimusta ei ollut, ja tämä antoi hyvät mahdollisuudet hyödyntää URA-järjestelmää ja järjestellä tehtäviä asiakkaiden tilannetta parhaiten edistävällä tavalla.

Taustatietoa: työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö

- **Into** edustaa yli 270 työpajaa ja yli 550 etsivää nuorisotyöntekijää Suomessa. Kaikkiaan etsivässä nuorisotyössä ja työpajoilla työskentelee noin 2500 ammattilaista.
- **Työpajatoiminta** on osa aktiivista työvoima- ja sosiaalipolitiikkaa. Työpajatoiminta vahvistaa elämäntaitoja ja osaamista sekä edistää koulutukseen ja työmarkkinoille sijoittumista.
- Työpajatoiminta tukee oppivelvollisuuden laajentamista ja se on osa nuorisotakuun keinovalikoimaa.
- Työpajatoimintaan osallistuu vuosittain n. 27 300 valmentautujaa, joista n. 14 600 on nuoria alle 29-vuotiaita.
- Työpajatoiminta on tuloksellista: 4/5 nuoresta sijoittuu jakson jälkeen positiivisesti. 90 % valmentautujista on kokenut sosiaalista vahvistumista työpajajakson aikana.
- **Etsivän nuorisotyön** tavoitteena on synnyttää motivaatiota ja luoda tavoitteita, edistää itsenäistymistä ja vahvistaa taitoja kiinnittyä jatkoluille.
- Etsivän nuorisotyön ohjauksessa on vuosittain n. 19 700 nuorta.
- Etsivä nuorisotyö on vaikuttavaa: 94 % nuorista on kokenut sosiaalista vahvistumista etsivässä nuorisotyössä.
- Etsivässä nuorisotyössä nuoria on ohjattu tarvitsemiinsa palveluihin, joista yleisimmät ovat: työttömäksi ilmoittautuminen, toimeentuloon liittyvät palvelut, mielenterveyspalvelut ja opintoihin hakeminen.

Into

Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry
Rautatieäisenkatu 6 (käyntiosoite Kellosilta 7)
00520 Helsinki
www.intory.fi
etunimi.sukunimi@intory.fi

